

Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 2004/05:39 Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), m.m. samt förslag i en motion som väckts med anledning av propositionen. Vidare behandlas ett motionsförslag från den allmänna motionstiden 2004.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om nya bestämmelser som syftar till att kvaliteten i verksamhet som bedrivs enligt LSS skall säkras. Utskottet ställer sig också bakom de föreslagna reglerna om dokumentation, insynsrätt i dokumentation, förvaring och gallring av dokumentation samt omhändertagande av personakter i enskild verksamhet. Vidare ställer sig utskottet bakom att det införs en anmälningskyldighet beträffande allvarligt missförhållande som rör enskild som får insats enligt LSS.

Utskottet tillstyrker även regeringens lagförslag i övrigt, dock med ett par smärre redaktionella ändringar, och avstyrker de båda motionerna.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), m.m.....	5
Propositionen.....	5
Verksamhetens kvalitet.....	5
Dokumentation m.m.....	6
Anmälningsplikt beträffande missförhållande.....	7
Motionerna.....	8
Aktuellt.....	9
Utskottets ställningstagande.....	9
Särskilt yttrande.....	11
Gode människors roll, punkt 2 (fp)	11
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	12
Propositionen.....	12
Följdmotion.....	12
Motion från allmänna motionstiden hösten 2004.....	12
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade dock såvitt avser 12 § med de ändringarna att på två ställen ”hans ställföreträdare” ersätts av ”hans eller hennes ställföreträdare”,
2. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100). Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:39 och avslår motion 2004/05:So290.

2. Gode människors roll

Riksdagen avslår motion 2004/05:So6.

Stockholm den 8 februari 2005

På socialutskottets vägnar

Chatrine Pålsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Chatrine Pålsson (kd), Kristina Zakrisson (s), Margareta Israelsson (s), Cristina Husmark Pehrsson (m), Conny Öhman (s), Lars U Granberg (s), Catherine Persson (s), Anne Marie Brodén (m), Kenneth Johansson (c), Christer Engelhardt (s), Magdalena Andersson (m), Elina Linna (v), Jan Lindholm (mp), Martin Nilsson (s), Marita Aronson (fp), Gabriel Romanus (fp) och Jonas Wikström (v).

Redogörelse för ärendet

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår i propositionen att det i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) skall anges att verksamheten skall vara av god kvalitet och att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande skall utvecklas och säkras.

Propositionen innehåller förslag om flera bestämmelser som rör dokumentation. Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser enligt LSS skall dokumenteras. Dokumentationen skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Dokumentationen skall utformas med respekt för den enskildes integritet. Vidare föreslås bestämmelser om den enskildes insyns rätt i dokumentationen och om förvaring och gallring av dokumenten. Bestämmelserna om dokumentation skall i tillämpliga delar också gälla i enskild verksamhet. Dessutom föreslås att en personakt i enskild verksamhet i vissa fall skall få tas om hand.

Regeringen föreslår också att var och en som fullgör uppgifter enligt LSS skall vaka över att de personer som får insatser enligt lagen får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör enskild som får insats enligt LSS skall genast anmäla detta till den som är ansvarig för verksamheten. Den som är ansvarig skall vara skyldig att utan dröjsmål rätta till missförhållandet. Om så inte sker, skall det finnas en skyldighet för den som är ansvarig att anmäla missförhållandet till tillsynsmyndigheten.

Vidare föreslår regeringen en ändring i sekretesslagen (1980:100) som innebär att sekretess skall gälla i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt LSS för uppgifter om enskilds personliga förhållanden. Dessutom föreslås en ändring i socialtjänstlagen (2001:453) om biträde av polismyndigheten för verkställighet av beslut om omhändertagande av personakt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Utskottets överväganden

Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med ett par smärre redaktionella ändringar anta regeringens lagförslag om kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt samt avslå den genom regeringens förslag tillgodosedda motionen om anmälningskyldighet beträffande missförhållande.

Riksdagen bör vidare avslå motionen om de gode människors roll vad gäller dokumentation och möjligheter att ta till vara den enskildes rätt. *Jämför det särskilda yttrandet (fp).*

Propositionen

Regeringens förslag avser främst förändringar av bestämmelserna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och gäller huvudsakligen verksamhetens kvalitet, dokumentation och därmed närliggande frågor samt anmälningsplikt beträffande missförhållande. Syftet med förslagen är att genom förtydliganden och kompletteringar stärka den enskildes rättssäkerhet och ge tydligare ledning för de olika myndigheternas tillämpning. De föreslagna ändringarna i LSS innebär en ökad likformighet med motsvarande regler i socialtjänstlagen (2001:453). Förslag lämnas också till vissa ändringar i socialtjänstlagen och sekretesslagen (1980:100). Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Verksamhetens kvalitet

En bestämmelse bör enligt regeringens mening införas i LSS om att verksamheten skall vara av god kvalitet och att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande skall utvecklas och säkras. Avsikten är att kvaliteten i den verksamhet som bedrivs skall garanteras. Innebörden av att verksamheten skall utvecklas och säkras är att uppföljning och utvärdering av denna skall göras av den eller de nämnder som svarar för insatserna enligt LSS. Genom att i LSS införa en kvalitetsregel, vilken motsvarar den som finns i socialtjänstlagen, avses att skapa tydligare förutsättningar för kommuner och andra utförare att arbeta med kvalitetsfrågor inom all verksamhet inom det sociala området för personer med funktionshinder. I detta

sammanhang hänvisas bl.a. till att den motsvarande bestämmelsen i socialtjänstlagen underlättat arbetet med att utveckla kvaliteten i vård, omsorg och stödinsatser.

Vad gäller själva arbetet med att säkerställa kvaliteten uppmärksammar regeringen bl.a. betydelsen av Socialstyrelsens normerande arbete och vikten av att ta till vara brukarens synpunkter.

Dokumentation m.m.

Enligt regeringen bör nya bestämmelser om dokumentation införas i LSS med syfte att förtydliga nuvarande reglering och som komplement till förvaltningslagens (1986:223) regler. Bestämmelserna om dokumentation skall i tillämpliga delar gälla i enskild verksamhet.

Regeringens förslag avser bl.a. att värna den enskildes rättssäkerhet och bidra till att verksamheten enligt LSS skall kunna förbättras, utvecklas och systematiskt utvärderas. Regeringen anser att tydliga krav på dokumentation även har betydelse vad gäller förutsättningarna för att en effektiv tillsyn skall kunna bedrivas.

Förslagen omfattar en bestämmelse om att all handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser skall dokumenteras. Dokumentationen skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden skall förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Dokumentationen skall utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig skall detta antecknas.

En handling i en personakt i enskild verksamhet skall, om det begärs av den som akten rör, så snart som möjligt tillhandahållas denne för läsning eller avskrivning på stället eller i avskrift eller kopia, om inte annat följer av bestämmelserna om tystnadsplikt. Frågor om utlämnande prövas av den som ansvarar för personakten. Anser denne att personakten eller någon del av den inte bör lämnas ut skall denne genast med ett eget yttrande överlämna frågan till länsstyrelsen för prövning.

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos nämnder i kommun eller landsting som tillhör sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, skall gallras fem år efter det att den sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifterna om samma person inte har gallrats av nämnden enligt vad som gäller för uppgifter i en sammanställning. Uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört. Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde. Från gallringsskyldigheten undantas i LSS handlingar som kommit in eller

upprättats i samband med en insats som avser boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar. Vidare undantas handlingar från gallringskyldigheten av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och landsting och i övriga kommuner och landsting beträffande ett representativt urval av personer. Dokumentation i enskild verksamhet skall bevaras så länge den kan ha betydelse för åtgärder i verksamheten.

Länsstyrelsen skall få besluta att en personakt i enskild verksamhet skall tas om hand om verksamheten upphör eller om det på sannolika skäl kan antas att personakten inte kommer att handhas enligt föreskrifterna i LSS (eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen) eller om den som ansvarar för personakten ansöker om det och det finns ett påtagligt behov av att akten tas om hand. En omhändertagen personakt skall återlämnas om det är möjligt och det inte längre finns skäl för omhändertagandet. Ett beslut i fråga om återlämnande skall meddelas av länsstyrelsen efter ansökan av den som vid beslutet om ett omhändertagande svarade för personakten.

Personakter som tagits om hand skall förvaras avskilda hos arkivmyndigheten i den kommun där akterna omhändertagits. En personakt skall bevaras i minst två år från det att den kom in till arkivmyndigheten. En myndighet som har hand om en personakt som har omhändertagits har, om en uppgift ur akten begärs för ett särskilt fall, samma skyldighet att lämna uppgiften som den haft som ansvarat för akten före omhändertagandet.

Biträde av en polismyndighet för verkställighet av ett beslut om omhändertagande av personakt skall få begäras endast när det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kommer att kunna utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller det annars finns synnerliga skäl för begäran. Motsvarande bestämmelse föreslås införd i socialtjänstlagen.

I sekretesslagen bör enligt regeringen införas en bestämmelse som innebär att sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt för uppgift om enskilda personliga förhållanden. Utan hinder av sekretessen får uppgift i verksamhet lämnas till en nämnd i en kommun eller ett landsting, om uppgiften behövs för handläggning av ärende eller genomförande av beslut om stödinsatser, vård eller behandling och det är av synnerlig vikt att uppgiften lämnas.

Anmälningsplikt beträffande missförhållande

Enligt regeringsförslaget skall var och en som fullgör uppgifter enligt LSS vaka över att de personer som får insatser enligt lagen får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör enskild som får LSS-insats skall genast anmäla detta till aktuell nämnd i kommunen eller landstinget. Om inte missförhållandet avhjälpas utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. En motsvarande bestäm-

melse som gäller socialtjänstens omsorg om äldre personer och personer med funktionshinder finns redan i 14 kap. 2 § socialtjänstlagen. För hälso- och sjukvårdens del stadgas en anmälningsplikt i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område.

Propositionens förslag omfattar att anmälningsskyldigheten också skall gälla den som handlägger ärenden enligt LSS eller lagen (1993:389) om assistansersättning.

Regeringen motiverar sitt förslag med att brister i särskilt stöd och service bättre kan följas upp och förebyggas med en lagstadgad skyldighet att anmäla missförhållanden. Enligt regeringen måste anmälningsplikten kompletteras med att kommuner, landsting och de som bedriver enskild verksamhet genomför systematisk bevakning för att bättre upptäcka risker för framtida missförhållanden. Genom anmälningsplikten ges dessutom tillsynsmyndigheten bättre förutsättningar för sin tillsyn. Särskilt bidrar ett sådant lagstadgat system till att den enskildes intressen bättre kan tas till vara. Regeringen bedömer att det inte finns någon skillnad när det gäller behovet av skydd mot övergrepp och andra missförhållanden vad gäller personer som har insatser inom ramen för LSS i förhållande till äldre och funktionshindrade personer som har insatser enligt socialtjänstlagen respektive personer som ges vård inom hälso- och sjukvården.

Anmälningskyldigheten skall även gälla inom motsvarande yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Anmälan skall göras till den som är ansvarig för verksamheten. Den ansvarige är skyldig att utan dröjsmål avhjälpa missförhållandet eller anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Den anmälningskyldighet som föreslås har inte förenats med någon bestämmelse om sanktion för den som inte fullgör sin skyldighet.

En ändring föreslås även i fråga om socialtjänsten på så sätt att det i socialtjänstlagen skall föreskrivas att anmälningskyldigheten också gäller den som handlägger ärenden enligt den lagen.

Enligt regeringsförslaget bör dessutom i LSS införas en erinran om bestämmelserna om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd enligt socialtjänstlagen.

Motionerna

I *motion So290 av Ulrik Lindgren (kd)*, vilken väckts under den allmänna motionstiden 2004, föreslås ett riksdagens tillkännagivande om att en mot svarighet till socialtjänstlagens lex Sara skall införas i LSS. Enligt motionären bör all personal som arbetar med att besluta om, utforma eller verkställa stödinsatser enligt socialtjänstlagen och LSS vara skyldig att anmäla allvarliga missförhållanden i verksamheten.

I *motion So6 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)* lämnas förslag om att riksdagen genom ett tillkännagivande bör ge regeringen i uppdrag att återkomma med förslag rörande de gode männens roll vad gäller dokumentation och

möjligheter att ta till vara den enskildes rätt. Enligt motionärerna är det inte tillfredsställande att regeringen i propositionen helt valt att bortse från denna yrkesgrupp.

Aktuellt

Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare har genomfört en bred översyn som, förutom en utvärdering av 1995 års förmyndarskapsreform, bl.a. omfattar regelverket om ställföreträdare för hjälpbehövande vuxna. Utredningen har i detta sammanhang särskilt undersökt behovet av en legal ställföreträdare som kan företräda den enskilde i frågor om hälso- och sjukvård, socialtjänst och forskning. Utredningens uppdrag har också omfattat att generellt se över de stödformer som erbjuds i föräldrabalken. I november 2004 avlämnade utredningen sitt slutbetänkande *Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna* (SOU 2004:112). Utredningsbetänkandets lagförslag är omfattande. Reglerna om gode män och förvaltare i föräldrabalken föreslås bilda basen i ett samordnat system om regler för ställföreträdarskap. De nämnda instituten skall enligt förslaget kompletteras med nya, mindre formella stödformer i särskild lagstiftning. Mot bakgrund bl.a. av att många personer är i behov av ett bättre skydd än det som dagens regelverk ger och att föräldrabalkens regler om ställföreträdarskap har vissa brister har utredningen bl.a. föreslagit en ny lag om ställföreträdare för vuxna med bristande beslutsförmåga inom den sociala välfärden. Lagen skall gälla angelägenheter som rör bl.a. de insatser för särskilt stöd och särskild service som avses i LSS samt ersättning för personlig assistans enligt lagen (1993:389) om assistansersättning. Ställföreträdaren ges i lagförslaget behörighet att ansöka om sociala förmåner och att ta ställning i frågor om samtycke till hjälp- och stödåtgärder. Den som åtagit sig uppgiften att företräda den enskilde skall även bära visst ansvar för att uppgifter lämnas och anmälningar görs enligt berörd lagstiftning. I en lag om ställföreträdare för vuxna med bristande beslutsförmåga inom hälso- och sjukvården m.m. föreslås bestämmelser om ställföreträdare bl.a. i den allmänna omvårdnad som ges enligt LSS när omvårdnaden har samband med sådan hälso- och sjukvård som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen. Utredningen har också föreslagit flera förändringar av bl.a. föräldrabalken och LSS. Utredningsbetänkandet bereds nu inom Justitiedepartementet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker på de av regeringen anförda skälen propositionens lagförslag. I konsekvens med den i övrigt könsneutrala utformning som lagtexten har givits i förslagen bör i 12 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade på två ställen orden ”hans ställföreträdare” ersättas av ”hans eller hennes ställföreträdare”.

Genom regeringens lagförslag kommer förslaget i motion So290 (kd) om att en anmälningsplikt beträffande missförhållande skall införas att bli tillgodosett.

I motion So6 (fp) väcks viktiga frågor om de gode männens roll. I Regeringskansliet bereds nu det slutbetänkande som Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare har lämnat. Denna beredning omfattar frågor om de gode männens roll och andra i detta sammanhang relevanta frågor om ställföreträdarskap m.m. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottets mening inte skäl för riksdagen att göra det i motionen efterfrågade tillkännagivandet. Med hänvisning till detta avstyrks motionen.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande.

Gode människors roll, punkt 2 (fp)

Marita Aronson (fp) och Gabriel Romanus (fp) anför:

Enligt vår mening är det av vikt att de gode människors roll vad gäller dokumentation och möjligheter att ta till vara den enskildes rätt ges nödvändig uppmärksamhet. Vi utgår från att regeringen under sin beredning av förslaget från Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare kommer att överväga nämnda frågeställningar i förhållande till de personer som erhåller insatser enligt LSS och då med särskild uppmärksamhet på vad de nya reglerna i denna lag innebär. Vi har för avsikt att följa frågorna om de gode människors roll och verka för att dessa frågor får den noggranna och gynnsamma behandling de förtjänar.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:39 Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), m.m.:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Följdmotion

2004/05:So6 av Erik Ullenhag m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de gode människors roll vad gäller dokumentation och möjligheter att ta till vara den enskildes rätt.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:So290 av Ulrik Lindgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en motsvarighet till socialtjänstlagens lex Sara i LSS.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

dels att 2, 6, 7, 11–13, 23 och 27 §§ samt rubriken närmast före 27 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas nio nya paragrafer, 21 a–21 d, 23 a–23 c, 24 a och 27 a §§ samt närmast före 21 a och 24 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Varje landsting skall, om inte något annat avtalats enligt 17 §, svara för insatser enligt 9 § *första stycket* 1.

Varje kommun skall, om inte något annat avtalats enligt 17 §, svara för insatser enligt 9 § *första stycket* 2–10.

Varje landsting skall, om inte något annat avtalats enligt 17 §, svara för insatser enligt 9 § 1.

Varje kommun skall, om inte något annat avtalats enligt 17 §, svara för insatser enligt 9 § 2–10.

6 §

Verksamheten enligt denna lag skall bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges.

För verksamheten enligt denna lag skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges.

Verksamheten enligt denna lag skall *vara av god kvalitet och* bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. *Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.*

7 §

Personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 §

Personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9,

första stycket 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Personer som anges i 1 § 1 och 2 har, under samma förutsättningar, även rätt till insatser enligt 9 § *första stycket* 10.

Den enskilde skall genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna skall vara varaktiga och samordnade. De skall anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Om någon till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet, långvarigt missbruk av beroendeframkallande medel eller någon annan liknande orsak är ur stånd att själv ta hand om sådant ekonomiskt stöd från kommunen som avses i 9 § *första stycket* 2, får kommunen besluta att ersättningen skall betalas ut till någon annan person för att användas till kostnader för personlig assistans till den stödberättigade.

Kommunen får besluta om återbetalning av ekonomiskt stöd som kommunen beviljat enligt 9 § *första stycket* 2, om den som erhållit stödet eller hans ställföreträdare genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat att det ekonomiska stödet har lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Detsamma gäller om det ekonomiska stödet annars har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som erhållit stödet eller hans ställföreträdare skäligen borde ha insett detta.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om verksamhet enligt 9 § *första stycket* 6–10 meddela före-

om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Personer som anges i 1 § 1 och 2 har, under samma förutsättningar, även rätt till insatser enligt 9 § 10.

11 §

Om någon till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet, långvarigt missbruk av beroendeframkallande medel eller någon annan liknande orsak är ur stånd att själv ta hand om sådant ekonomiskt stöd från kommunen som avses i 9 § 2, får kommunen besluta att ersättningen skall betalas ut till någon annan person för att användas till kostnader för personlig assistans till den stödberättigade.

12 §

Kommunen får besluta om återbetalning av ekonomiskt stöd som kommunen beviljat enligt 9 § 2, om den som erhållit stödet eller hans ställföreträdare genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat att det ekonomiska stödet har lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Detsamma gäller om det ekonomiska stödet annars har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som erhållit stödet eller hans ställföreträdare skäligen borde ha insett detta.

13 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om verksamhet enligt 9 § 6–10 meddela föreskrifter till

skrifter till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa.

skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa.

Dokumentation och gallring

21 a §

Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser enligt denna lag skall dokumenteras. Dokumentationen skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.

Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden skall förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

21 b §

Dokumentationen skall utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig skall detta antecknas.

21 c §

Om anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos den eller de nämnder som avses i 22 § tillhör sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, skall uppgifterna gallras fem år efter det att sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifterna om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

21 d §

Handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att en insats lämnas enligt 9 § 8 får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 21 c §.

Handlingar skall vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 21 c § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och landsting och i övriga kommuner och landsting beträffande ett representativt urval av personer.

23 §

En enskild person får inte utan tillstånd av länsstyrelsen yrkesmässigt bedriva sådan verksamhet som avses i 9 § första stycket 6–10. Tillstånd skall sökas hos länsstyrelsen i det län där verksamheten skall bedrivas. Länsstyrelsen har rätt att inspektera verksamheten.

Enskild verksamhet skall stå under tillsyn av den eller de nämnder som avses i 22 § i den kommun där verksamheten bedrivs. Om ansvaret för uppgiften överlåtits till landstinget enligt 17 § andra stycket skall verksamheten i stället stå under tillsyn av landstingets motsvarande nämnd. Nämnden har rätt att inspektera verksamheten.

23 a §

Bestämmelserna i 21 a och 21 b §§ gäller i tillämpliga delar i enskild verksamhet. Dokumentationen skall bevaras så länge den kan antas ha betydelse för åtgärder i verksamheten.

23 b §

En handling i en personakt i enskild verksamhet skall, om det begärs av den som akten rör, så snart som möjligt tillhandahållas denne för läsning eller avskrivning på stället eller i avskrift eller kopia, om inte annat följer av

29 §.

Frågor om utlämnande enligt första stycket prövas av den som ansvarar för personakten. Anser denne att personakten eller någon del av den inte bör lämnas ut skall han eller hon genast med eget yttrande överlämna frågan till länsstyrelsen för prövning.

23 c §

Länsstyrelsen får besluta att en personakt i enskild verksamhet skall tas om hand

*1. om verksamheten upphör,
2. om det på sannolika skäl kan antas att personakten inte kommer att handhas enligt föreskrifterna i denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, eller*

3. om den som ansvarar för personakten ansöker om det och det finns ett påtagligt behov av att akten tas om hand.

En omhändertagen personakt skall återlämnas, om det är möjligt och det inte finns skäl för omhändertagande enligt första stycket. Beslut i fråga om återlämnande meddelas av länsstyrelsen efter ansökan av den som vid beslutet om omhändertagande ansvarade för personakten.

Personakter som tagits om hand skall förvaras avskilda hos arkivmyndigheten i den kommun där akterna omhändertagits. Personakter skall bevaras i minst två år från det att de kom in till arkivmyndigheten. En myndighet som har hand om en personakt som har omhändertagits har, om en uppgift ur akten begärs för ett särskilt fall, samma skyldighet att lämna uppgiften som den haft som ansvarat för akten före omhändertagandet.

Anmälan om missförhållanden*24 a §*

Var och en som fullgör uppgifter enligt denna lag skall vaka över att de personer som får insatser enligt lagen får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör en enskild som får insats enligt denna lag skall genast anmäla detta till den eller de nämnder som avses i 22 §. Om inte missförhållandet avhjälps utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. Anmälningsskyldigheten gäller också den som handlägger ärenden enligt denna lag eller lagen (1993:389) om assistansersättning.

Första stycket gäller även inom motsvarande yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter. Anmälan skall göras till den som är ansvarig för verksamheten. Den ansvarige är skyldig att utan dröjsmål avhjälpa missförhållandet eller anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Överklagande**Överklagande m.m.***27 §¹*

Beslut av en sådan nämnd som avses i 22 § eller av länsstyrelsen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. insatser för en enskild enligt 9 §,
2. utbetalning till någon annan enligt 11 §,
3. återbetalning enligt 12 §,
4. förhandsbesked om rätt till insatser enligt 16 § andra stycket,
5. tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §, *eller* tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §,

¹ Senaste lydelse 2002:439

6. föreläggande eller återkallelse av tillstånd enligt 24 §.
6. omhändertagande av personakt enligt 23 c §, eller
7. föreläggande eller återkallelse av tillstånd enligt 24 §.
- Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av länsstyrelsens beslut enligt 23 b § gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 15 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100).

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. Länsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut skall gälla först sedan det vunnit laga kraft.

27 a §

Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut om omhändertagande av personakt. Begäran om sådan hjälp får dock göras endast om

- 1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller*
- 2. det annars finns synnerliga skäl.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005. Anmälningsskyldigheten enligt 24 a § gäller inte för förhållanden som enbart avser tiden före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 14 kap. 2 § och 16 kap. 4 § skall ha följande lydelse, dels att det skall införas en ny paragraf, 16 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

2 §

Var och en som är verksam inom omsorger om äldre *människor* eller *människor* med funktionshinder skall vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild skall genast anmäla detta till socialnämnden. Om inte missförhållandet avhjälpes utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten.

Var och en som är verksam inom omsorger om äldre *personer* eller *personer* med funktionshinder skall vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild skall genast anmäla detta till socialnämnden. Om inte missförhållandet avhjälpes utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. *Anmälningsskyldigheten gäller också den som handlägger ärenden enligt denna lag.*

Första stycket gäller även inom motsvarande yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Anmälan skall göras till den som är ansvarig för verksamheten. Den ansvarige är skyldig att utan dröjsmål avhjälpa missförhållandet eller anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

16 kap.

4 §¹

Länsstyrelsens beslut i ärenden om tillstånd enligt 7 kap. 1 §, omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 §, föreläggande eller förbud enligt 13 kap. 6 § samt överflyttning av ärende enligt 16 kap. 1 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I fråga om överklagande av länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 4 § gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 15 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100).

Länsstyrelsens beslut om omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § och om föreläggande eller förbud enligt 13 kap. 6 § samt domstols motsvarande beslut gäller omedelbart. *Polismyndigheten*

Länsstyrelsens beslut om omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § och om föreläggande eller förbud enligt 13 kap. 6 § samt domstols motsvarande beslut gäller omedelbart.

¹ Senaste lydelse 2003:407.

skall lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut om omhändertagande av personakt.

4 a §

Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut om omhändertagande av personakt. Begäran om sådan hjälp får dock göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

2.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

4 §²

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Sekretessen gäller dock inte beslut om omhändertagande, beslut om vård utan samtycke eller beslut om slutna ungdomsvård. Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild som uppnått myndig ålder om förhållanden av betydelse för att denne skall få vetskap om vilka hans biologiska föräldrar är.

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom *eller henne* närstående lider men. Sekretessen gäller dock inte beslut om omhändertagande, beslut om vård utan samtycke eller beslut om slutna ungdomsvård. Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild som uppnått myndig ålder om förhållanden av betydelse för att denne skall få vetskap om vilka hans *eller hennes* biologiska föräldrar är.

Inom kommunal familjerådgivning gäller sekretess för uppgift som enskild har lämnat i förtroende eller som har inhämtats i samband med rådgivningen.

Med socialtjänst förstås verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård av unga och av missbrukare utan samtycke samt verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd eller av Statens institutionsstyrelse. Till socialtjänst räknas också verksamhet hos annan myndighet som innefattar omprövning av socialnämnds beslut eller särskild tillsyn över nämndens verksamhet samt verksamhet hos kommunal invandrarbyrå. Med socialtjänst jämställs ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar, ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar, ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade, ärenden om allmän omvårdnad hos nämnd med uppgift att bedriva patientnämndsverksamhet samt verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) för uppgift om enskilda personliga förhållan-

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) *eller 23 c § lagen (1993:387) om stöd och*

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2001:460.

den. Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till socialnämnd om uppgiften behövs för handläggning av ärende eller genomförande av beslut om stödinsatser, vård eller behandling och det är av synnerlig vikt att uppgiften lämnas.

service till vissa funktionshindrade för uppgift om enskilda personliga förhållanden. Utan hinder av sekretessen får uppgift i *verksamhet som avses i 7 kap. 5 § socialtjänstlagen* lämnas till socialnämnd och uppgift i *verksamhet som avses i 23 c § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade* lämnas till nämnd som avses i 22 § samma lag, om uppgiften behövs för handläggning av ärende eller genomförande av beslut om stödinsatser, vård eller behandling och det är av synnerlig vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretess enligt första stycket gäller inte

1. beslut i ärenden om ansvar eller behörighet för personal inom kommunal hälso- och sjukvård, eller

2. beslut i fråga om omhändertagande eller återlämnande av personakt.

Beträffande anmälan i ärende om ansvar eller behörighet för personal inom kommunal hälso- och sjukvård gäller sekretess om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider betydande men om uppgiften röjs.

Beträffande anmälan i ärende om ansvar eller behörighet för personal inom kommunal hälso- och sjukvård gäller sekretess om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom *eller henne* närstående lider betydande men om uppgiften röjs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.